

Rozet

Dansgeschiedenis op de basisschool

Groep 5 t/m 8

2023

Geschreven door Marina Peters en Noura Rezgui

Inhoud

Dansgeschiedenis op de basisschool.....	2
Inleiding.....	2
1. Van oerdans naar volksdans.....	3
1.1 Oerdans	3
1.2 Afrikaanse dans	5
1.3 Volksdans.....	7
Voorbeeld 1/ De klompendans uit Nederland	8
Voorbeeld 2/ De Ierse volksdans.....	10
Voorbeeld 3/ De flamenco uit Spanje	11
Voorbeeld 4/ Buikdans uit het Midden-Oosten, Turkije en Noord-Afrika	13
Voorbeeld 5/ Turkse volksdans	14
2. Van hofdans naar klassiek ballet	15
2.1 Hofdans	15
2.2 Klassiek ballet	17
2.3 Verschil hofdans en klassiek ballet.....	18
2.3 Kostuums hofballet	21
3. Van moderne dans tot hedendaagse dans.....	23
3.1 Moderne dans	23
3.2 Hedendaagse dans	26
4. Van jazzdans tot urban dans	30
Inleiding.....	30
4.1 Jazzdans en musical.....	31
4.2 Urban dans	35

Dansgeschiedenis op de basisschool

Inleiding

Foto: Schilderij van Breughel. Titel: Boeren dansen om de meiboom, bron: Etsy Nederland

Wat weet jij over dans? Houd jij van dansen? Waar dans jij? Is het tijdens een feest of wanneer je blij of juist boos bent? En dans jij meestal alleen of samen met anderen?

Dansen hoort bij de mens en zelfs bij dieren en dit is van alle tijden.

Heel vroeger hadden de mensen nog geen huizen. Ze leefden in het bos, in een hutje of in de bergen in een grot. Ze leefden van planten, bessen en groenten of ze joegen op dieren. Daarom waren de zon en de regen heel belangrijk voor ze. De mensen dansten heel vaak in de natuur, zoals het bos of het strand.

Ze maakten muziek met hun lichaam door te klappen en te stampen. Dat noem je maat en ritme maken. Ze dansten om de goden te vragen of het zou gaan regenen als het al een tijd droog was of als ze gingen jagen of ze veel dieren zouden vangen.

1. Van oerdans naar volksdans

1.1 Oerdans

Foto: Rituelen Griekse dansvormen. Titel: Grecia i Roma N 10, bron: Adelavives

Dansen hoort bij de mens. Mensen dansen sinds hun bestaan. Oerdans is de oorsprong van alle dansen die wij kennen.

De oerdans is een verzamelnaam voor primitieve dansvormen waarbij dansers simpele, steeds herhalende dansbewegingen maken. Deze bewegingen benadrukken de innerlijke beleving van de danser. De eenvoudige bewegingen maken de dansers op ritmische en opzwepende muziek. De oerdans vindt vaak plaats op dynamische plekken in de natuur zoals bijvoorbeeld het strand.

Uiten van universele gevoelens

Deze primitieve expressie is een bewegingskunst waarbij oergebaren uitgangspunt zijn. Het zijn gebaren die talloze culturen doen zoals zaaien, plukken, jagen, geven en ontvangen, en gebaren van universele gevoelens zoals kracht, tederheid, agressiviteit en angst. Ook maken de dansers dierlijke of plantachtige vormen en abstracte geometrische vormen. De danser herhaalt de bewegingen en tracht de essentie, de zuiverheid ervan, te uiten. Ze maken de bewegingen op zo'n manier, dat alleen de essentie van het gebaar overblijft. De danser ervaart dan de krachtlijnen die dwars door zijn lichaam gaan.

Het woord expressie verwijst naar de elementen van een ritmische stapdans waar dansers de bewegingen in al hun zuiverheid trachten te vinden of te hervinden. Ze bewegen niet alleen ritmisch, ook is het gebruik van de stem belangrijk. De melodieën en de klanken zijn niet in een bekende taal, maar ondersteunen de bewegingen. De betekenis kan de danser zelf invullen. Expressie is het naar buiten brengen van innerlijke symbolen in kracht, schoonheid en eenvoud.

Waarom dansten de mensen?

Dans was een belangrijk onderdeel van het sociale en religieuze leven van mensen. Ze dansten vaak rituelen. Ze dansten bijvoorbeeld om de goden gunstig te stemmen voor een succesvolle jacht. Of om iets te vieren: huwelijk, oogst, dood (dit geldt ook voor volksdans).

Waar dansten ze?

Ze dansten op verschillende plekken. Bij oerdans bijvoorbeeld binnen of buiten de grot, bij een centrale

gemeenschappelijke plek zoals het marktplein of om een boom heen (bij oerdans en ook tijdens de oudheid). In de oudheid dansten de mensen ook bij de Nijldelta of in een tempel.

Hoe dansten ze?

Bij oerdans gebruiken de dansers het hele lichaam. Ze klappen bijvoorbeeld het ritme en de maat van de muziek op het lichaam (*bodysounds*). Vaak dansen ze in een kring maar ook in rijtjes en bijna altijd op blote voeten met de knieën diep gebogen.

Egyptenaren in de oudheid bewogen in kringen van links naar rechts, om de loop van de sterren te verbeelden en van rechts naar links om de loop van de planeten aan te duiden. Ook was acrobatiek belangrijk.

De Grieken in de oudheid hadden gevechtsdansen, dat was eigenlijk zoiets als militaire trainingen. Maar ze deden ook theaterdans. Dat is dans, zang en muziek door elkaar.

Gebruikte bronnen:

- http://www.spiritueel-woordenboek.nl/woordenboek/O/oerdans_249/
- [OERDANS | primitieve-expressie.nl](http://www.oerdans.nl/primitieve-expressie)

1.2 Afrikaanse dans

[Bekijk deze film voor een impressie van Zuludans in Zuid-Afrika](#)

Foto boven: Rwanda dans, bron: Superprof

Foto onder: Phantasialand, African dancers, bron: Pretpark Vergelijker

Waarom dansten de mensen?

Dans was/is een belangrijk onderdeel van het sociale en religieuze leven van de Afrikaan. Deze dansen stammen vooral af van de veelgebruikte stammenrituelen. De mensen die dansten kwamen door het ritme van de muziek in trance. Het was de bedoeling om de dansers als het ware in contact met de geesten van voorouders of spirituele begeleiders te brengen. Deze dansen dansen Afrikanen ook tegenwoordig nog. Ze zijn dan gekleed in de traditionele kledij van de landen, waaruit de dansen afkomstig zijn. Zo krijg je een goed beeld van hoe het er eigenlijk uitzag.

Waar dansten ze?

De dansen werden voornamelijk buiten gedanst, bij volksfeesten, geboortefeesten, bruiloften en voor de jacht.

Hoe dansten ze?

Bij Afrikaanse dans is het vooral de bedoeling het hele lichaam te gebruiken en te bewegen op het ritme en de maat van de muziek. Afrikaanse muziek is gericht op het tegelijkertijd in muziek, zang en dans uitvoeren van verschillende ritmes (polyritmiek). In Afrikaanse dans breng je de verschillende ritmes in beeld door verschillende lichaamsdelen zoals je hoofd, schouders, heupen of borstkas afzonderlijk van elkaar te bewegen (isolaties).

Opdrachten:

1/ Maak een rituele dans

Welke gewoontes en rituelen spelen in jouw leven een rol? Hoe word je bijvoorbeeld wakker en wat doe je daarna? Schrijf dit eerst op en maak er daarna een dans van (denk aan dansant douchen, tanden poetsen, aankleden, ontbijten enzovoorts).

Of beschrijf de rituelen van je verjaardag of het vieren van Oud en Nieuw en zet dat om in een dans.

Of kies zelf een reden waarom je een oer- of rituele dans kan maken. Denk bijvoorbeeld aan iets vieren of ergens om treuren.

Tips

Ga je dit alleen dansen of met meerdere kinderen? In welke opstelling? In een kring zittend of liggend of twee aan twee, rug tegen rug? Of in een vierkante vorm omdat het je badkamer moet voorstellen?

Gebruik drummuziek.

2/ Ontwerp zelf een kostuum

Afrikaanse kostuums zijn vaak van natuurlijke materialen gemaakt. Ga buiten op zoek naar takken, bladeren, gras, zand, naar materiaal dat je kunt gebruiken om kostuums en accessoires van te maken. Je kunt er een rok van maken. Of maak versierselen voor je om nek, polsen, enkels. Een masker maken is ook leuk!

1.3 Volksdans

Elk land heeft zijn eigen volksdans, het is cultureel erfgoed. Nederland kent de klompendans, Ierland heeft de River Dance, uit Spanje komt de Flamenco, In Turkije danst men de Halay-dans en in het Midden-Oosten de buikdans. Volksdansen zijn nooit ingewikkelde dansen.

Net zoals bij oerdans maken de dansers bij volksdans ook muziek en geluid met het lichaam. Ze klappen, stampen en gebruiken zelfs hun stem. Bij sommige volksdansen, zoals de flamenco en de Ierse dans zijn er zelfs speciale schoenen voor bedacht. Het zijn schoenen met spijkers onder aan de hak en voorvoet, zie foto onderaan.

Waarom dansten ze?

Het volksdansen is – net zoals bij oerdans - ontstaan om de goden gunstig te stemmen voor bijvoorbeeld een succesvolle jacht. Of omdat ze iets te vieren hebben: een huwelijk, oogst, een nieuw seizoen of juist omdat ze ergens om treuren, zoals bij een sterfgeval.

Waar dansten ze?

De mensen dansten oorspronkelijk op het dorpsplein en tegenwoordig ook in theaters.

Foto: Dansen rond de meiboom, bron: Travalanche

Hoe dansten ze?

De dansers dansen in een cirkel, bijvoorbeeld rond een boom. Of ze dansen in rijtjes hand in hand, tegenover elkaar waarbij ze om de paar pasjes wisselen van partner. Vaak dansen mannen met vrouwen, dus twee aan twee. Of de mannen dansen de wat zwaardere dansen, met veel sprongen en draaien. De dans van vrouwen is vaak rustiger en sierlijker.

Hieronder een paar voorbeelden:

Voorbeeld 1/ De klompendans uit Nederland

Foto: Klompendans op de Cantorij, bron: Artship.co

[Bekijk deze film voor een impressie.](#)

De klompendans is een volksdans uit Nederland. In een groep dansen de paren (vaak) op polkamuziek.

Op het land moest hard worden gewerkt en veel tijd voor ontspanning was er niet.

In de loop van de zaterdagmiddag begon het wel te kriebelen. De werkweek liep op z'n einde en het was tijd om naar het dorp te gaan. Op het dorpsplein begonnen de meiden zich langzaam te verzamelen.

Het was hoog tijd om alle wetenswaardigheidjes van de afgelopen week met vriendinnen uit te wisselen.

Als de eerste jongens dan ook kwamen, werd het tijd om een dansje te gaan wagen. Op het plein namen de eerste jongens aan beide handen een meisje; ze konden later altijd nog een keuze maken met wie ze verder gingen dansen en kon één van de meisjes gerust dansen met een jongen die pas later op het plein verscheen. Op basis daarvan zijn ook de eerste dansjes gebaseerd. Deze dansjes worden uitgevoerd in drietallen: de boer in het midden met aan weerszijde een boerin.

De klompendans is zo'n dans. Vanaf de zijkant van het plein loopt de sliert dansers naar het midden toe om daar een grote kring te vormen. Ze gaan met z'n allen naar het midden van de kring en dan weer naar buiten. De mannen leggen de hand op de schouder van hun voorganger en ze maken een cirkel met de wijzers van de klok mee. De vrouwen doen daarna hetzelfde, maar dan tegen de klok in. Dan maakt de man een paar huppelpassen met de ene vrouw en vervolgens met de andere, met z'n allen weer naar binnen en dan naar buiten. Het dansje wordt dan afgesloten met het lopen in de kring: acht passen met de klok mee en acht passen terug.

Zoals bij alle volksdansen zijn er ook in Nederland speciale dansen alleen voor mannen, bijvoorbeeld de stokkendans (zie ook de film). Dat zijn best ingewikkelde dansen met stokken in de hand.

Met de klompen geven de dansers de maat of het ritme aan. Je kunt dit een simpele vorm van tapdans noemen.

Feest van de meiboom

Het planten van een 'meiboom' (ook wel mej of mei) is een erg oud gebruik dat nog altijd voorkomt in grote delen van Europa. Het is een vruchtbaarheidsrite om bij het begin van de zomer de natuur te huldigen. Mensen

geloofden dat het planten van de boom zou leiden tot vruchtbaarheid voor vee, akkers en mensen. Het planten van de meiboom is in sommige gemeenten nog een erg levend ritueel dat gepaard gaat met feestelijkheden en uitingen van liefde voor de stad of dorp waarin men woont. De mensen hangen de boom vol met lintjes, dat symboliseert dat we – of we nu levend zijn of dood - met elkaar verbonden zijn. Eén van de gebruiken is het dansen om de 'meiboom'.

Gebruikte bronnen:

- [Nieuwe pagina – Dans- en Folklore groep Medioburgum-Walacra](#)
- [Meiboom- Wikipedia](#)

Opdracht: Ballet met klompen

Foto: Hollandse Klompen, bron: senioren krant de Leeuwarder

In 1987 maakte choreograaf Hans van Manen het ballet Clogs voor dansers met klompen. Kijk naar de volgende films:

- Nederlands: [Clogs van Hans van Manen](#)
- [Kinder Dutch dance 2018 - YouTube](#)
- Hoe leer ik een klompdans? [Blijven Culturen! Klompdans Challenge Tutorial - YouTube](#)

Oefen samen met je klas een stuk van bovengenoemde films. Hoe leuk is het als iedereen synchroon danst?! Je kunt dit met gewone schoenen doen of met regenlaarzen aan.

Jullie mogen zelf een paar pasjes van deze films kiezen en aan elkaar plakken. En zelf nieuwe pasjes verzinnen mag natuurlijk ook.

Voorbeeld 2/ De Ierse volksdans

Foto links: Céili dans: Irish dance, Trinity Academy of Irish Dance, bron: Wikipedia

Foto rechts: Riverdance 20 years Mayflower 1, december 2014, bron: Winchester Today

De Ierse dans heeft verschillende vormen. De allerbekendste is de Ierse stepdans, een krachtig én elegante dans met opzweepende ritmes en hoge sprongen. Dan bestaan er de vele, meer traditionele céilídansen. ‘Céilí’ betekent in het Iers ‘samensmelting’ of ‘samenkomst’. Dit is ontstaan vanuit mensen die vroeger bijeenkwamen in de pub (cafés) om samen te dansen en muziek te maken.

[Kijk naar deze film over Céili dans.](#) In de jaren negentig werd Riverdance bekend door de grote dansspektakels. De dansshow toont hoe een grote groep personen perfect synchroon en mooi kunnen dansen.

Opdracht:

[Zie de Riverdance in deze Britain's Got Talent.](#) Je ziet een mix van traditionele bewegingen met een combinatie van nieuwe muziek. Kies samen met de klas een nummer die jullie leuk vinden van de top 40. Zou je hierop ook Ierse danspasjes kunnen gebruiken? Let op... het is niet makkelijk 😊

Voorbeeld 3/ De flamenco uit Spanje

Foto links: Katak uit India: Kathak, bron: a2Z

Foto rechts: Flamenco uit Spanje, een flamencodanseres uit Andalusië, bron: bestemming Andalusië

Flamenco komt eigenlijk uit India. Zigeuners hebben deze dans naar Spanje gebracht. In de loop van de eeuwen is flamenco uitgegroeid tot een echte danssoort. Flamenco was en is nog steeds deel van het dagelijkse leven. Het is een uiting van gevoelens: van intens verdriet tot heel veel vreugde. Er is een duidelijk verschil tussen de mannen- en de vrouwendans: vrouwen dansen krachtig en sierlijk en de mannen heel stoer.

Bij flamenco wordt er gezongen, gitaar gespeeld en gedanst. De liedjes gaan over emoties en het leven, ze zijn vaak erg verdrietig en dat kun je ook goed horen. De gitaar en de trommels zijn heel belangrijk. Er is een speciale flamencogitaar. Een traditionele flamencogitaar heeft een opvallend **lichte kleur**. Dit komt door het **spaans cipres** dat ervoor wordt gebruikt. Een dergelijke cipres gitaar wordt ook wel een '**blanca**' genoemd. Aanvankelijk werden flamencogitaren uitsluitend gebruikt als **slaggitaar**, om dansers en zangers te begeleiden. Hiervoor waren de droog en helder klinkende cipres gitaren prima geschikt. Later werd de flamencogitaar echter steeds vaker als **sologitaar** gebruikt en daarvoor zocht men dan ook gitaren met een voller, rijker geluid. Dit krijg je door **pallissander** voor de klankkast te gebruiken – net als bij de klassieke gitaren. Vanwege de donkere kleur van het pallisander wordt een dergelijke flamencogitaar een **flamenca negra** genoemd, of ook wel concert flamencogitaar.

Foto: Wolfgang Jellinghaus Flamenca negra 1, bron: Guitar Salon International

Kleding

Ook de kleding is belangrijk bij de flamenco. De vrouwen dragen mooi versierde jurken gemaakt van veel stof. Die zijn vaak kleurrijk en hebben soms een lange sleep. Ze zetten hun haar vast in een knot en vaak hebben zij

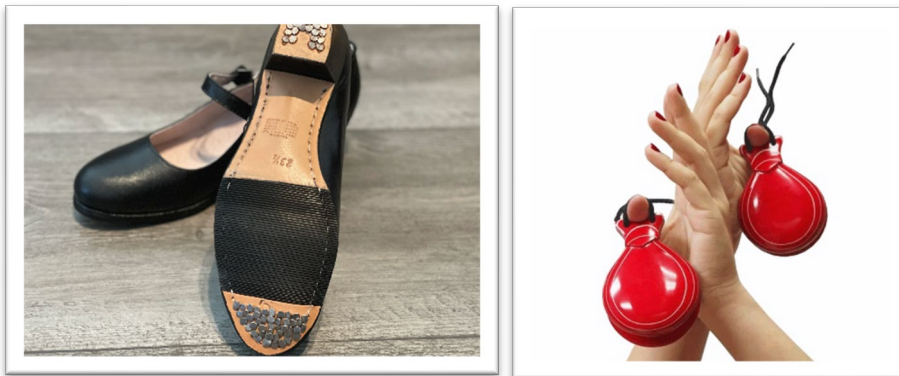
een roos achter hun oor gestoken. De mannelijke flamencodansers dragen traditionele kostuums die bestaan uit zwarte of rode overhemden met een klassieke broek. Allemaal dragen ze schoenen met hakken. Er zijn spijkers ingeslagen zodat ze met de schoenen muziek kunnen maken. Ze maken met de hakken en punten van de schoen ingewikkelde ritmes.

De vrouwelijke dansers hebben schoenen met hakjes aan. De mannen hebben lagere schoenen aan. Met de armen maken ze ronde bewegingen. Tijdens de dans maken de dansers 'muziek' door krachtig te stampen: de spijkers onder de schoenen maken extra harde geluiden. Ook klappen ze met de handen en gebruiken ze castagnetten.

Tegenwoordig durven sommige vrouwen ook de mannendans te doen. Dan kleden ze zich als man met een broek en overhemd aan.

Zoals bij vele volksdansen, gebruiken ze accessoires. In Spanje dansen ze ook met stokken (zie de film op YouTube). Deze stokken helpen muziek te maken, maar ook om ingewikkelde danspassen of houdingen met het lichaam te maken. Dit zien wij ook bij de volksdansen in Nederland.

Foto's van Spaanse dansschoenen en castagnetten:

*Foto links: Spaanse schoenen: Vrouwen folkloreschoenen, Colonial 125, bron: Etsy Nederland
Foto rechts: Castagnetten, Castanuelas Flamenco, bron: Flamenco Export*

De flamencoschoenen hebben spijkers voor het geluid en de castagnetten in de handen.

Opdrachten:

[Kijk naar de volgende film, je ziet een mooi voorbeeld van het voetenwerk en de sfeer van de flamenco](#) in een café. Probeer samen met de muzikanten de ritmes te klappen.

[Kijk naar deze prachtige compilatie van verschillende soorten flamencodans.](#)

Zoals in het eerste deel: pak een bezemstok en probeer die tussen twee kinderen stil te houden. Kun je dan nog bewegen? Je hoeft geen flamenco te dansen, maar probeer om hiermee te lopen, van rechts naar links, naar voren en naar achteren. Kun je springen zonder dat de stok omvalt?

Bij het derde stuk zie je dansers ritmes maken op de grond. Maak samen in groepjes van vier kinderen een paar ritmes op de vloer. Laat het aan elkaar zien en leer het aan elkaar. Zo maken jullie een eigen ritmedans. Let op dat je duidelijk dezelfde ritmes danst en dat het hard genoeg is, zodat iedereen het kan horen.

[In deze film zie je hoe je bij de flamenco met castagnetten kan oefenen.](#)

Voorbeeld 4/ Buikdans uit het Midden-Oosten, Turkije en Noord-Afrika

Wat is buikdansen?

Buikdansen, ook wel Oriëntaalse dans genoemd, komt voort uit oeroude dansvormen. Deze dans komt uit de oosterse cultuur en wordt vooral door vrouwen onderling gedanst. Ze dragen hierbij sierlijke kleding. Mannen doen niet mee. Buikdans zie je nog steeds in veel landen in het Midden-Oosten, Turkije en Noord-Afrika.

Men denkt dat buikdans één van de oudste dansen is en minstens vijfduizend jaar oud. Het zou teruggaan naar de verfijnde dans van priesteressen en later de tempeldanseressen, die er mythologische verhalen mee uitbeeldden. Met dansende bewegingen van de buik zou de Indiase vruchtbaarheidsgodin Sarasvati bijvoorbeeld de beweging van planeten en sterren aangeven.

Foto: Godin Sarasvati, bron: Dreamstime

Het kan zijn, dat de dans via zigeuners meegebracht is uit India en het Perzische Rijk. Je ziet inderdaad veel overeenkomsten met dansvormen uit India, zoals de sierlijke arm- en handbewegingen. Nadat deze zigeuners hun dans en muziek hadden meegebracht naar het Westen, zijn er allerlei dingen toegevoegd en zijn de dansers met hun bewegingen en muziek verder de wereld rond getrokken. Zo is de buikdans geworden zoals we die nu kennen: een verzameling van bewegingen uit verschillende landen en culturen.

Kenmerkend zijn de isolerende bekken- en borstbewegingen, het krachtig heen en weer bewegen van de heupen (shimmies) en sierlijke arm- en handbewegingen. Isoleren betekent dat alleen de heupen bijvoorbeeld bewegen. Deze bewegingen maken je lichaam soepeler en sterker. Bovendien kun je deze bewegingen op je eigen manier combineren, met je persoonlijke expressie en manier van dansen, waarmee je jezelf en anderen kunt raken.

De nadruk ligt op bekkenbewegingen, je centrum.

Buikdansen is het viertje van het vrouw zijn!

Opdracht:

[Kijk naar deze film van een buikdanseres](#) en beschrijf de bewegingen die ze maakt. Welke lichaamsdelen gebruikt ze vooral? En hoe?

Probeer een paar buikdansbewegingen uit. Plak vier bewegingen aan elkaar en dans dit, eerst op de plek, dan terwijl je je verplaatst in de ruimte. Bijvoorbeeld naar rechts en dan naar links. Hoe zou je dit op de grond zittend of liggend uitvoeren?

Voorbeeld 5/ Turkse volksdans**Halay**

Een bekende volksdans in Turkije, Anatolië is de Halay, Halay symboliseert de stormachtige manier van het leven van de Anatolische bewoners.

Bij Halay wordt traditioneel gespeeld op een fluit, ook wel zurna genoemd. Een grote trommel – de davul - ondersteunt de melodie. Tegenwoordig gebruiken de dansers ook elektronische muziek. De muziek begint in een rustig tempo, maar versnelt al gauw.

Foto links: Turkse zurna, bron: eBay

Foto rechts: Davul, bron: Ses Muzik Aletleri

Opdracht:

1/ [Kijk naar deze Halay Turkse dans.](#)

De mannen en vrouwen bewegen steeds naar een andere opstelling. De ene keer staan ze in een rij, de andere keer in een driehoek en dan weer wat anders. Hoeveel van deze opstellingen tel je?

De dansers beelden activiteiten uit. Wat denk je dat ze uitbeelden? (*het lijkt wel of ze iets zaaien of zie jij iets anders?*)

2/ Dans zoals bij de Turkse Halay. Pak een doekje en maak daar een dans mee. Zorg dat het doekje in beweging blijft.

2. Van hofdans naar klassiek ballet

2.1 Hofdans

Foto links: Koninklijke balzalen in het zestiende-eeuwse Frankrijk, bron: studenttheses.uu.nl

Foto rechts: Balletdanseres, bron: PxHere

Twee films waarin je ziet hoe ze dansten aan het hof:

1. [Dans Tijd 1 T7 Menuet ordinaire - Le Maître à Danser - 1725 - YouTube](#)
2. [G.F.Haendel - Watermusic \(PART II: Air-Menuet-Bourrée-enz.\) - YouTube](#)

Beschrijving hofdans

De vorst van een gebied woonde aan een hof. Dat is een kasteel of paleis en daar waren ook alle mensen waarmee de koning zich omringde. Aan het hof woonde dus de belangrijkste persoon van het land, een plek waar andere edellieden graag kwamen. De koning liet graag zien hoe rijk en machtig hij was. Hij wilde indruk maken op al zijn gasten. Hij pronkte met zijn duurste maaltijden, met zijn mooiste balzaal en langst durende dansen. Zelf danste hij niet mee. Dans wordt dé manier om te laten zien dat je beschaafd bent. Zo ontstonden de hofdansen.

Tussen de Middeleeuwen en Renaissance zag je de hofdans in Italië en daarna vooral bij de Franse hoven. Voor het eerst werd dans uitgevoerd door professionele dansers die speciaal daarvoor zijn opgeleid. Dansen wordt een beroep! De dansers werden dus betaald.

Hofdans wordt later hofballet genoemd. De hofballetten zijn superpopulair. Niet alleen bij de hoge edellieden, maar ook bij de burgerij en het gewone volk. Kijken naar de dans maakt dat je wegdroomt en de echte wereld vergeet.

*Foto: Daniel Rabel, The Royal Ballet of the Dowager of Bilbao,
bron: Wikipedia*

Opdracht:

[Kijk naar deze film waarin mensen dansen zoals ze dat in de Middeleeuwen deden.](#)

Leer samen een deel van deze dans.

Kun je met de klas of in groepje ook een hofdans maken waarin je niet in een kring danst, maar twee aan twee?

2.2 Klassiek ballet

Foto links: Lodewijk de 14^e, bron: histoire-image.org

Foto rechts: Het Nationale Ballet, JC, Valse Fantaisie, bron: Hans Gerritsen

Wat is klassiek ballet?

Wat is ballet? Wat komt er allemaal bij kijken? Deze video van het [Nationale Ballet](http://NationaleBallet.nl) geeft je in vier minuten een goede eerste indruk. Klassiek ballet is eigenlijk topsport, dansers trainen daarvoor dagelijks om de techniek te beheersen.

Waar is het ontstaan?

Net als hofdans is klassiek ballet aan het hof ontstaan. De Franse Zonnekoning, Lodewijk de 14^e, leefde in de 17de eeuw. Ook de Zonnekoning maakt met de langdurige balletten indruk. Hij danst de hoofdrollen graag zelf. Het zijn lange balletten waarbij het publiek kan wegdromen. Aan zijn hof wordt het dansen een echte kunstvorm. Voor het eerst in de geschiedenis begint de eerste dansschool (= dansacademie). Dans is een echt beroep geworden dat je kunt leren. Tot de dag van vandaag is klassiek ballet de basistechniek voor dansers.

Kenmerken

Hofdans, dus hofballet, is de voorloper van klassiek ballet. Bij beide danssoorten vertellen de dansen vaak een verhaal met bedachte dansspasjes en figuren (dat noem je een choreografie). Figuren zijn de vormen die de dansers in de ruimte maken. Ze dansen bijvoorbeeld in een kring, in een rijtje of in paren. Ze bewegen van links naar rechts, van achter naar voren of in diagonalen over de dansvloer. Bij hofdans en klassiek ballet is het belangrijk om alle bewegingen zo precies en gracieus mogelijk uit te voeren.

Opdracht:

[Kijk naar deze video van de opening van het Zwanenmeer van Tsjaikovski.](#)

Pak een vel papier en kies met je klas hoeveel verschillende opstellingen die de dansers in de ruimte maken jullie gaan tekenen. Welke 'figuren' maken de dansers? Kies voor elk figuur die zij in de ruimte maken een andere kleur stift, potlood of verf. Wanneer je al deze vormen hebt getekend zie je waar op de vloer de dansers tijdens de dans zijn geweest. Het lijkt wel kunst, vinden jullie niet?

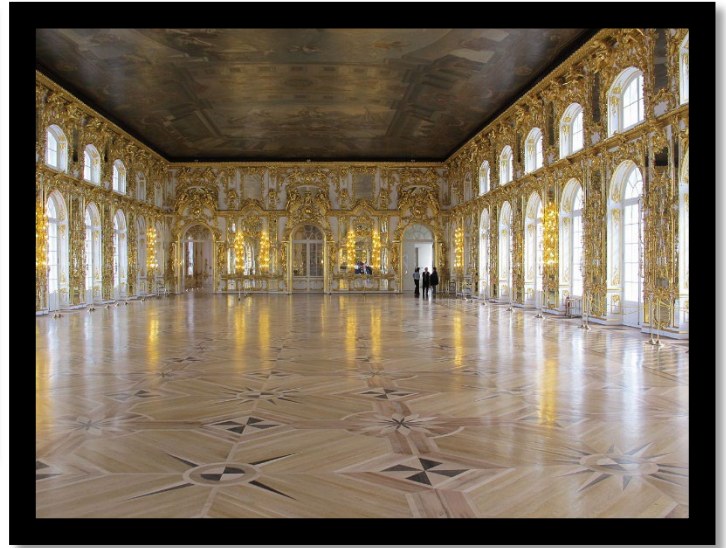
2.3 Verschil hofdans en klassiek ballet

Waar vindt het plaats?

Foto links: Het paleis van Versailles, bron: Wikipedia

Foto rechts: Great hall of Catherina Palace, bron: Wikipedia Commons

De **hofdans** is in kastelen en paleizen. Bijvoorbeeld in het paleis van Versailles. Hier woonde Lodewijk de 14^e, de Zonnekoning.

In het begin wordt het **klassiek ballet** ook in kastelen gedanst, maar daarna - en dat is tegenwoordig nog steeds zo - in de theaters.

Hoe wordt er gedanst?

Hofballet maakt vooral gebruik van figuurdans. Het zijn simpele bewegingen door de ruimte in speciale vormen: driehoek, cirkel, vierkant en ovaal. Het publiek kijkt er van boven af naar en kan de verschillende vormen goed zien. Moeilijke danspasjes zijn sowieso niet mogelijk, want de dansers (mannen en vrouwen) dragen grote kostuums en hooggehakte schoenen. De dansen lijken nog veel op de volksdans, maar zijn net iets sierlijker. De verhalen van deze dansen zijn gebaseerd op de Griekse en Romeinse mythologie (de Renaissance is de wedergeboorte van de Griekse en Romeinse tijd).

Hofballet is een combinatie van dans, zang, muziek en toneel. En schrik niet... de voorstelling kon wel twee dagen duren. De hovelingen vergaapten zich aan exotische dieren, bont gekostumeerde figuranten die af en aan paraderen en soms kwamen er zelfs hordes soldaten marcheren. Het aandeel van de dans werd steeds belangrijker in de loop van de tijd.

Foto: Lullytheater, Hofcultuur, bron: wordpress.com

Een voorstelling van **klassiek ballet** duurt nu ongeveer tweeënhalf uur. Dat is nog lang vergeleken met moderne dans. Daar duurt een voorstelling niet langer dan anderhalf uur.

Foto: Het Nationale Ballet, Valse Fantaisie, fotograaf: Hans Gerritsen

Thema's van de balletten zijn bestaande sprookjes of speciaal voor ballet nieuw bedachte sprookjes. Bekende balletten zijn Assepoester, Cinderella en nieuwe sprookjesballetten, zoals de Notenkraker en Het Zwanenmeer.

Bij klassiek ballet is vooral de rol van de vrouw heel belangrijk. De belangrijkste taak van de mannelijke dansers is, om de vrouwelijke dansers te helpen haar benen hoger te krijgen, haar veel pirouettes (= draaien) te laten maken en om haar op te tillen, zodat ze zo licht als een veertje lijkt. Zo lijkt het alsof de zwaartekracht niet meer bestaat. Dit benadrukken ze met de balletschoenen van de vrouwen. De vrouwen dragen spitzen

of *pointe*-schoenen met een verharde voorkant uit papier-maché, hout of plastic en lagen stof, zodat ze recht op hun tenen kunnen dansen. Spitzen zag je voor het eerst aan het einde van de negentiende eeuw. De hedendaagse geblokte variant (dus vierkante voorkant van de schoen) gaf ballerina Anna Pavlova aan het begin van de twintigste eeuw vorm.

Tegenwoordig hebben de jongens en mannen ook een belangrijker rol. Ze krijgen vaker solo's (dan dansen ze alleen) en moeten vooral krachtig en lenig zijn. Zij maken vaak veel pirouettes (draaien) en hoge sprongen.

Opdrachten:

1/ Sprongen en een draai

[Kijk naar deze solo uit het Zwanenmeer van Alexander Sergeev.](#)

Kun je met je klas of in groepjes de verschillende sprongen en draaien vinden die hij maakt?

Probeer zelf een paar sprongen en een draai. Je zult merken dat het niet eenvoudig is. Misschien dat bij jullie in de klas iemand op ballet zit? Vraag hem of haar om jullie te helpen.

2/ Dansen met linten

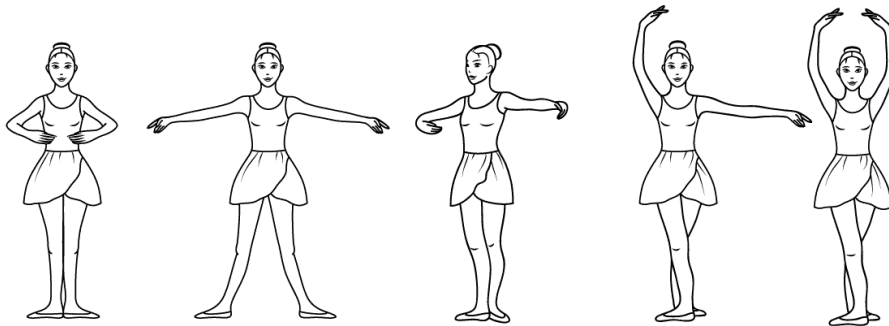
Foto: Prima ballerina Anna Pavlova, bron: Weebly.com

Dit is Anna Pavlova. Ze danst met linten. Verzamel ook een aantal lange linten van minimaal 1,50 meter en ga er mee spelen/dansen. Je kunt er een mooie choreografie van maken.

Het gaat erom dat de danseres zich laat voordoen als een niet menselijk wezen. Daarom ook thema's waarin de vrouwenrol iets fantasievol is, dus die niet echt bestaat. Zo speelt ze een zwaan, een féé enz. Balletdansers hebben de voeten naar buiten gericht. Dit noem je het uitdraaien van de voeten. Het zorgt ervoor, dat de dansers hun benen hoger in de lucht kunnen krijgen (zie foto voeten armen posities).

3/ De posities van de voeten

1st position 2nd position 3rd position 4th position 5th position

print the world
SUPER
coloring.com

Foto: Ballet position coloring, bron: supercoloring.com

Kijk naar deze posities van voeten en armen. Probeer het maar eens. Let op: bij de 4e positie staan de voeten uit elkaar, dus één voor je en één achter je. Best moeilijk, vind je niet? Probeer nu in elk positie eerst je rechter been en daarna je linker been op te tillen zonder te vallen 😊

4/ Solodans Zwanenmeer

[Bekijk de solo van danseres Natalia Osipova uit het Zwanenmeer.](#)

In dit stuk doet de danseres alsof zij (de zwaan) doodgaat. Bij ballet is acteren belangrijk. Kijk goed hoe ze dit uitbeeldt. Maak samen in kleine groepjes een aantal scènes waarin je, net zoals de balletdansers, met veel gebaren iets gaat vertellen. Let wel op dat je blijft bewegen oftewel dansen!

Gebruik hiervoor klassieke muziek, bijvoorbeeld:

- Johann Sebastian Bach, Cellosuite No1 In G Major, Prelude: voor een scène waarin jullie verdrietig zijn.
- Antonia Vivaldi, de Vier Jaargetijden, herfst: voor een scene waarin jullie boos zijn.
- Wolfgang Amadeus Mozart, Le Nozze Di Figaro, K492, Ouverture. Maak hiermee een grappige scène waarin jullie allemaal een blijde vlieg of wesp zijn. Een dikke olifant mag natuurlijk ook.

2.3 Kostuums hofballet

Foto: Canon van de danskunst/ hofcultuur, bron: Wordpress.com

De dames dragen lange jurken van zware stof zoals velours, de mannen hebben lange versierde jassen, ook van velours en $\frac{3}{4}$ broeken. Allebei hebben ze puntige schoenen met hakken. Daarnaast droegen zij allemaal pruiken.

Met klassiek ballet zijn de kostuums juist andersom. Tijdens de danses dragen de meisjes (vrouwen) meestal een zwart balletpak eventueel met rok, roze panty, tailleband en (soms) beenwarmers. Een tailleband is een elastieken band die om de buik zit. Daarmee kan een balletdanser kijken of hij/zij recht staat en hoe hoog ze haar armen moet houden als ze danst. Beenwarmers zijn alleen om warm te blijven, na de warming-up kunnen ze uit. Vaak dragen meisjes zwarte of roze leren/stoffen balletschoenen. Het haar zit in een strakke knot, zodat het niet in het gezicht komt en het niet storend is tijdens het dansen. Daarnaast lijkt je langer doordat je nek goed te zien is.

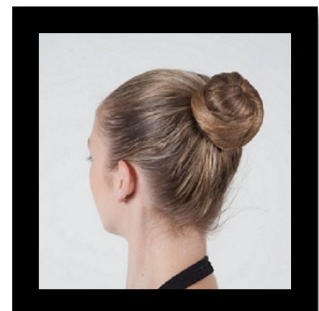
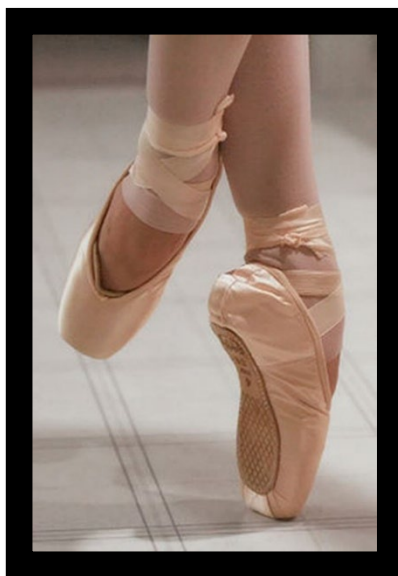

Foto links: Tutu, Don Quichotte 17-18, bron: Opéra de Paris

Foto midden: Spitzes, bron: bloch.com

Foto rechts: Balletknot, bron: Danceline.com

Tijdens een voorstelling dragen vrouwen tutu's en balletschoenen waarmee je op je teen kunt staan: spitzen. Dankzij de tutu kun je de benen goed zien en zie je de bijzondere bewegingen die de benen tijdens een ballet maken. De spitzen zijn bedacht om zo hoog mogelijk te staan op de punt van je tenen (dankzij het verharde stukje), zodat het lijkt of je kunt vliegen en geen zwaartekracht voelt.

De jongens hebben in de les een strakke zwarte broek en een wit hemd aan, met zwarte of witte balletschoenen. Zij dansen niet op spitzen. Op het podium dragen zij vaak een strakke broek, zodat hun bewegingen goed te zien zijn (net zoals bij de meiden) en ze moeiteloos kunnen bewegen. Ze dragen vaak een mooi colbert van velours, versierd is met pailletten.

Opdracht: Kleding en schoeisel

Bij klassiek ballet worden speciale schoenen gebruikt, spitzen. Zoek op internet welke andere soort schoenen je kunt gebruiken bij het dansen. Het maakt niet uit, uit welke periode deze schoenen zijn. Probeer zelf nu een eigen oude schoen of laars te veranderen tot een nieuwe soort (dans)schoen.

Extra/kunstbeschouwing:

Kijk naar de volgende dansstukken:

- [Vier danseressen uit het Zwanenmeer](#)
- [Duet, pas de deux uit Het Zwanenmeer](#)
- [Solo danseres uit het Zwanenmeer](#)

Kies een aantal vragen uit deze lijst (kijk en praat- of schrijfopdrachten):

De ruimte analyseren

- Hoeveel ruimte gebruiken de dansers?
- Dansen ze veel op de plek of juist door de ruimte?
- Welke opstellingen heb je gezien? Denk bijvoorbeeld aan in een kring staan of in een rij.
- Hoe is de vloer gebruikt? Gingen dansers erop liggen, rollen, glijden?
- Welke richtingen zijn gebruikt?
- Waren er objecten in de ruimte? Wat heeft dit voor gevolg voor de ruimte op het toneel en voor de danser en zijn bewegingen?

De bewegingen analyseren

- Kun je aangeven wanneer de dansers zachtere en hardere bewegingen gebruikte? En wanneer dansten ze snel en langzaam?
- Wanneer gebeurde dat?
- Wat zou hier de betekenis van kunnen zijn?
- Zag je meer kracht of juist minder kracht bij de danser wanneer hij met iemand anders ging dansen?
- Wat voor soort bewegingen maken de dansers? Zijn het grote of kleine bewegingen? Ronde of juist hoekige bewegingen? Enzovoorts.

Schrijfopdracht: kies twee sprookjes uit en maak er een nieuw sprookje van.

3. Van moderne dans tot hedendaagse dans

Foto: Dance. Art. Nelken by Pina Bausch, bron: Pinterest

Foto: 40 jaar Passie voor Dans, bron: Introdans

3.1 Moderne dans

Bekijk de videoclip: [La danseuse Amoureuse, Arthur H.](#) en de [choreografie gemaakt door Sadeck Swaff](#) voor de aankondiging van de Olympische spelen 2024.

Wat heb je net gezien in deze bovenstaande films? Zie je iets dat je niet eerder hebt gezien?

In de eerste film ging het niet alleen om dans. Er was ook een acteur, muzikant en zanger bij. Wat vind je daarvan? En wat is zo speciaal aan de tweede film?

Isadora Duncan

Foto: Isadora Duncan, bron: Arnold Genthe

De overgang van klassiek ballet naar moderne dans is te danken aan Isadora Duncan. Ze wordt gezien als de 'moeder van de moderne dans'. Isadora was geïnteresseerd in de Griekse oudheid en verdiepte zich in oude rituelen, dans, natuur en het lichaam. Ze liet zich inspireren door oosterse culturen, tradities, geuren en kleuren. Ze danste met de geur van wierook, droeg gekleurde oosterse stoffen en gebruikte ook yoga en meditatie.

Hoe werd er gedanst?

Isadora Duncan danste op blote voeten om de natuur echt te voelen. Haar haren heeft ze los en ze draagt lichte jurken om de wind te voelen en om deze te laten zien. Haar gevoel bepaalt mede hoe ze beweegt. Ze improviseert, dus de dans heeft ze, voordat ze begint, niet al helemaal verzonnen en beschreven. Haar dans verzint zij dus ter plekke! Improvisatie is ook nu nog steeds een belangrijk onderdeel van de moderne dans.

Isadora Duncan maakte haar eigen choreografieën (dit is nieuw, dat dansers ook als choreografen werken). De blote voeten, het losse haar en de kleding was nog niet eerder vertoond. Daar moesten sommige mensen wel aan wennen. Desalniettemin was haar voorstelling een groot succes!

Als reactie op het klassieke ballet is de moderne dans ontstaan. Klassiek ballet is heel sprookjesachtig, moderne dans wil laten zien hoe de wereld echt is. Dansers en choreografen hebben behoefte om over de echte wereld te vertellen en ook al hun gevoelens te uiten, bijvoorbeeld boosheid, verdriet en liefde. Het zijn dus geen sprookjes, al worden sommige sprookjes wel gebruikt en in een 'nieuw jasje' gestoken.

Opdracht:

Bekijk het balletstuk uit [The sleeping beauty, gedanst door het Nationale en Opéra Ballet](#) en de moderne versie van [The sleeping beauty van Mats Ek, gedanst door Nederlands Dans Theater](#).

- Zoek en beschrijf drie verschillen en drie overeenkomsten.
- Wat spreekt jou het meeste aan? Het klassieke ballet of de moderne versie?
- Is er iets wat je grappig vond? Zo ja, wat?

Martha Graham

Foto: Barbara Morgan (Martha Graham, Letter to the World), bron: MutualArt

Een veel gebruikte techniek in de moderne dans is die van Martha Graham. De basis van de Grahamtechniek is het spannen en ontspannen van de rug en rugspieren en het bekken, ook bekend als 'contraction and release'. Een nieuw onderdeel is werken op de grond om daarna ook op de grond te kunnen dansen. Dit heb je in de bovenstaande link gezien van 'La danseuse amoureuse'.

Er is een echte Marthe Graham School opgericht.

Opdracht:

[Bekijk deze film waarin je Spiral techniek van de Grahamdancers ziet.](#) Dit is een voorbeeld van een oefening van Martha Graham die dagelijks met de dansers wordt geoefend. Ga allemaal zitten en doe mee.

3.2 Hedendaagse dans

Foto: danseres, bron: Southfloridafootdocs.com

De stijl die je tegenwoordig op televisie, in de theaters en op straat ziet, is hedendaagse dans. De dansers mixen verschillende technieken en danssoorten door elkaar.

In theaters zie je ook heel veel verschillende danssoorten. Er zijn gezelschappen die stukken uit het klassieke ballet uitvoeren, al doen de meeste dansgezelschappen tegenwoordig aan hedendaagse dans. Iets nieuws is dat dansers de kans krijgen om ook zelf dansen te bedenken. Zo kunnen zij zichzelf ontwikkelen in hun eigen stijl. Er is dus meer vrijheid! Daarom ontstaan er mengvormen van populaire en traditionele dansen. Vaak werken mensen uit verschillende kunst- of technische vakken samen. Dansers werken samen met zangers, acteurs en/of circusartiesten.

Ook is er tegenwoordig meer aandacht voor de rol van techniek, zoals het licht, film, geluid en speciale effecten. Je ziet dat goed [in deze film met stukken uit de voorstelling Pixel van Mourad Merzouki](#).

In de vorige eeuw gingen veel ontwikkelingen heel snel. Er kwamen in een rap tempo telefoons, televisie, computers, raketten, auto's en veel meer. Ook de ontwikkeling van moderne dans naar hedendaagse dans ging heel snel.

Opdracht:

Word zelf een choreograaf en ga aan de slag.

Verzin - [zoals in de film van Sadeck Swaff](#) - een dans, zittend op een stoel. De dansers kunnen hun benen niet gebruiken, maar jullie waarschijnlijk wel, dus maak bewegingen van armen, benen, rug en hoofd. Plak deze bewegingen aan elkaar en probeer ze te onthouden. Dit kun je in groepjes doen. Kies daarna verschillende muziek, dus iets van de top 40, dan klassieke muziek, dan Indiase muziek enz. Want dit is hedendaags dans!

Waar

Foto: Rotterdamse dansfilm 2 Aloha & BlueCity, bron: Conny Janssen Danst

Vanaf het begin wordt moderne dans buiten en binnen gedanst. In de natuur of het theater en ook in kleine of grote ruimtes zoals in een (oude) fabriek, winkel, station, keuken of woonkamer. Je kan het zo gek niet bedenken.

Alles mag

Waar je bij het klassieke ballet licht en hoog danst, dankzij spitzes, ben je bij moderne dans veel meer op de grond. De bewegingen worden zittend of zelfs liggend uitgevoerd. Men danst op blote voeten, sokken, af en toe spitzes, hoge hakken, alles kan.

Het ritme van de ademhaling is belangrijk waardoor de bewegingen zo vloeiend mogelijk zijn, zoals de golven van de zee die maar door en doorgaan. Met bewegingen zoals jij en ik ook zouden kunnen maken (stampen, buigen met de knieën, vallen, rollen en dergelijke).

De rol van de man en de vrouw is nu bijna altijd gelijk. Dit betekent dat zij vaak dezelfde bewegingen dansen maar ook dat vrouwen mannen gaan optillen of dat ze dezelfde kostuums dragen - [zie Mozart Birthday van het Nederlands Dans Theater](#), een choreografie van Jiri Kylian.

Dansen kan:

- Met verschillende attributen, zoals emmers, op een tafel, speciaal decor waar ze in, uit, op en onder kunnen.
- Op muziek, geluiden, woorden, stilte.
- Met video's, speciaal effect.
- In ondergoed, glimmende kostuums maar ook naakt.

Ook is het uitbeelden van gevoelens heel belangrijk.

Hedendaagse dans is net zoals het klassieke ballet, een techniek, dus met regels en vaste oefeningen. Veel oefeningen van klassiek ballet worden wel tijdens de moderne dansles of choreografie gebruikt, omdat bewezen is dat ballet je spieren sterk en lenig maken.

Opdrachten:

[Kijk naar deze dans buiten op een dak in Rotterdam van het gezelschap Connie Janssen Danst \(Loves Rotterdam #2: Aloha & Bluecity\)](#) en naar deze foto:

Foto: dansers van Pina Bausch, foto van Laurent Philippe, bron: dw.com

Beschouwing: kijk en praat- of schrijfopdrachten

De ruimte analyseren

- Hoeveel ruimte gebruiken de dansers?
- Is er veel op de plek gedanst of dansen ze juist door de ruimte?
- Welke vormen heb je gezien? Denk bijvoorbeeld aan dansers die in een kring staan of een rij.
- Hoe gebruiken de dansers de dansvloer? Gingen ze erop liggen, rollen, glijden?
- Welke richtingen zijn gebruikt? Gingen ze naar voren en naar achteren? Van links naar rechts? Van links- of rechtsachter op het podium naar rechts of links vooraan?
- Waren er spullen in de ruimte? Hoe gebruiken de dansers dat in hun dans?

De bewegingen analyseren

- Kun je aangeven wanneer er met zachte en hardere bewegingen werd gedanst?
- Wanneer gebeurde het?
- Wat zou hier de betekenis van kunnen zijn?
- Zag je meer kracht of juist minder kracht bij de danser wanneer hij met iemand anders ging dansen?
- Wat voor soort bewegingen maken de dansers? Zijn het grote of kleine? Ronde of juist hoekige bewegingen?

Zelf bedenken in de klas

Dans met je tafel en/of stoel. Verzin een moderne of hedendaagse dans en voer die uit:

- Verzin alleen of met een groep kinderen drie tot vijf verschillende bewegingen met je tafel: zoals eromheen huppelen, erop liggen, onder door kruipen enz. Verzin alleen of met een groep kinderen drie tot vijf verschillende bewegingen met je stoel: zoals erop zitten, er vanaf glijden enz.
- Onthoud deze bewegingen en plak ze achter elkaar, de volgorde mag je zelf verzinnen.
- Zet willekeurige muziek aan (liefst instrumentaal) en dans deze bewegingen:
 - Alsof je heel moe bent
 - Alsof je boos bent
 - Alsof je blij bent
- Laat dit aan elkaar zien.

Improvisatieopdrachten

Beweeg:

- Langzaam, snel, traag (dus heeeeeeel erg langzaam!), rond, strak enz. Wanneer de muziek stopt 'bevries' je, of val je op de vloer, of sta je op één been.
- Ga twee aan twee staan en ga elkaar spiegelen.
- Voorbeeld thema winter: schaatst op je billen, rug, buik, ellebogen enz.
- Ruimte verkennen: als herfstblaadje vlieg je door de ruimte en verken je al de hoogtes en laagtes of als kastanje rol je over de grond en over elkaar heen.

4. Van jazzdans tot urban dans

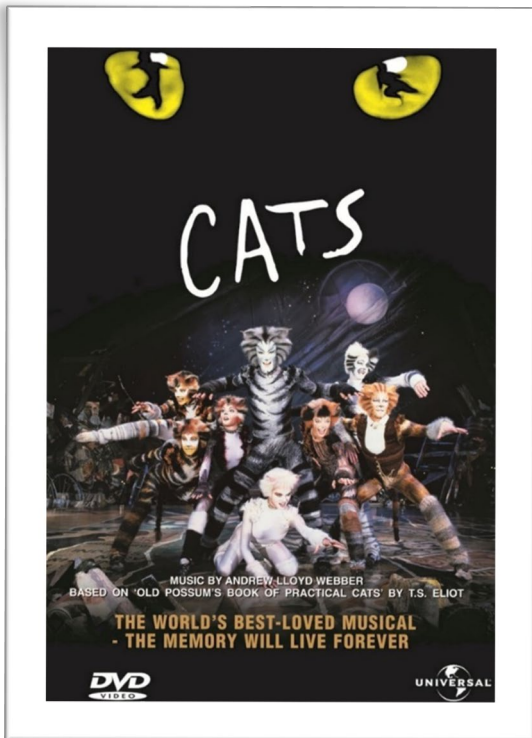

Foto links: Musical Cats, bron: Dutchcharts.nl

Foto rechts: Lee-world-final-bc-one-2 2022, bron: Redbull.com

Inleiding

[Kijk naar deze inspirerende film van Twist en Pulse.](#) Dit is een videoclip over de geschiedenis van het dansen van 1920 t/m 2000.

Opdracht:

Je ziet in deze film dat elke 10 jaar er eigenlijk nieuwe dansstijlen ontstaan. Hoe komt dat?

En wat is de link tussen de muziek die je hoort en de kleding die ze aan hebben? Past het bij elkaar? Heeft de kleding ook invloed op de manier van dansen?

Welke dansen vond je het leukst om te zien en waarom?

Je zou voor de lol een aantal van deze danspasjes kunnen uitproberen en oefenen.

Leuk om te weten: deze dansen werden vroeger door iedereen gedanst wanneer ze uitgingen bij een dansavond of feest.

4.1 Jazzdans en musical

Foto links: Jazzdance, Chronicle van Eric Luse

Foto rechts: Fred Astair, bron: Pinterest

Hoe kwam jazz tot stand?

De Afrikaanse dans is de oorsprong van jazzdans en bezit veel van dezelfde kenmerken zoals gebogen knieën, direct contact met de aarde en door het geïsoleerd bewegen van lichaamsdelen (alleen met je hoofd, schouders of bijvoorbeeld bekken bewegen).

Dit komt doordat in de 15^e eeuw slavenhandelaren Afrikanen als slaven naar de Nieuwe Wereld brachten, zoals Amerika genoemd werd. Eenmaal daar aangekomen werd het hun verboden om hun eigen gewoontes, religie, dans en muziek uit te oefenen. Dans en het lichaam was het enige dat overbleef om met elkaar te communiceren en hun zorgen te vergeten. Omdat begeleidende muziek ontbrak werd het ritme met voeten en handen gemaakt (clapping & stamping) en werd er gezongen. Dit maakte het werk op het veld aangenamer. Jazzdans is heel ritmisch zoals de Afrikaanse dans (bron: diffdancecentre.nl).

Vroeger werd er dus op het veld gedanst terwijl de slaven aan het werk waren. Nu zie je het in heel veel theaters en videoclips, films en televisie.

Jazzballet, ook wel jazzdans of jazzdance genoemd, is een vrije manier van [dansen](#) die qua structuur lijkt op [klassiek ballet](#) maar is gebaseerd op populaire muziek zoals [jazz](#), [rock](#) en [hiphop](#). De bewegingen en de muziek zijn *jazzy* – veel losser (bron: Wikipedia).

Ook Michael Jackson gebruikte de jazz techniek in zijn dansen!

Foto: Michael Jackson, bron: Rollinstones.com

Je herkent vaak jazzdans door de wijd gespreide vingers, genaamd jazzhands (zie foto Jazzdans, bron Chronicle van Eric Luse).

Opdracht:

[Kijk deze film voor een goed overzicht van de verschillende jazz stijlen.](#)

Wat zie je? Kun je vertellen hoe er gedanst wordt? Hoe vind jij deze dansen?

Kijk ook naar hoe de dansers hun armen gebruiken, hoe ze contact maken met de vloer en hoe ze hun benen en rug gebruiken.

Kun je meedoen met het dansje van de klok?

[Tick Tock Song | Ndigo | Kleuterdans | - YouTube](#)

Kun jij deze steps ook?

[How to do a Jazz Square - Beginning Jazz Steps | YouDance.com - YouTube](#)

Het ontstaan van musicals

De eerste musicals werden aan het einde van de [19e eeuw](#) in [New York](#) geproduceerd. Een musical is een doorlopend verhaal waarbij zang, acteren en dansen worden gecombineerd.

Musicals worden tot op de dag van vandaag gemaakt en zijn in Amerika, Azië en Europa een groot succes. De dansstijlen in musicals waren vooral een combinatie van jazz, show en tapdance. Tegenwoordig wordt ook moderne dans en urban dans gebruikt. Lees onderaan meer over urban dans.

Musicals zijn vaak vrolijk en dynamisch. Mensen vinden het daarom het fijn om ernaartoe te gaan, vooral om hun zorgen en stress te vergeten. Dit was vaak het geval na een crisis, zoals financiële crisis, of na een oorlog.

Met de komst van de televisie werden er veel musicalfilms gemaakt. [Zie Fred Astaire, Dancing On The Ceiling uit 1951](#). Voor die tijd waren deze speciale effecten heel bijzonder. Jij weet vast hoe zij dit gedaan hebben, namelijk de camera omdraaien.

Opdracht:

Maak een korte film ergens op school, zoals in je klaslokaal, de hal enz. Doe alsof er een storm is of een aardbeving en dat alles op z'n kop staat of op z'n zij ligt. Je kunt hiervoor in een team van bijvoorbeeld vier kinderen werken. Twee voor de camera en twee als acteurs/dansers.

Schrijf eerst een kort verhaal: wat is er aan de hand, wat gebeurt er en hoe ga je dan bewegen als de storm er is. Welk objecten 'vallen' om enz.

Ga wat uitproberen: hoe bewegen de acteurs? En wat als je nu een danser bent? Hoe ga je anders bewegen dan de acteurs?

Na een paar keer oefenen, kun je dit gaan filmen. Succes!

Een ander heel bekende oude film is West Side Story. Het is een musicalfilm waar vooral jazzdans wordt gebruikt.

Tegenwoordig wanneer een film heel veel succes heeft gehad, wordt er vaak een musical van gemaakt, bijvoorbeeld Billy Elliot (zie YouTube-link onder). Dit gebeurt ook met tekenfilms, zoals Frozen of boeken zoals Matilda van Roald Dahl.

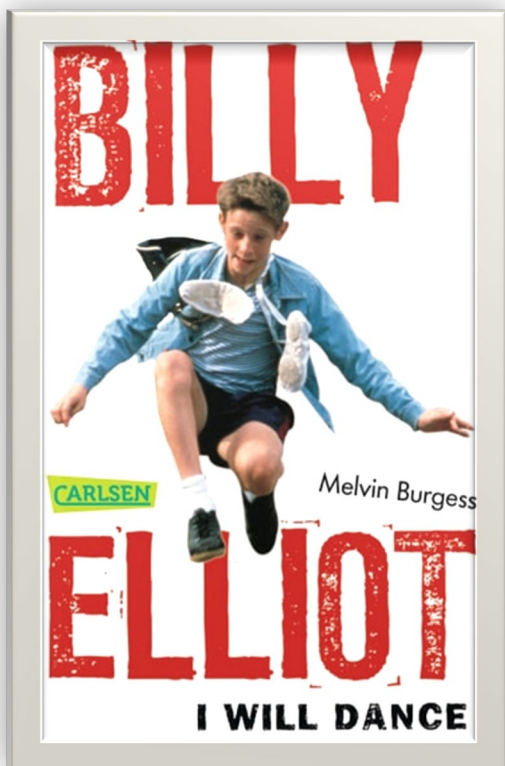

Foto links: Billy Elliot, I will dance, bron: Kobo.com

Foto rechts: West Side Story, bron: The guardian

Opdracht: Beschouwing

Kijk naar deze twee films:

- [Billy Elliot](#), over een jongen die danser wil worden
- [West Side Story](#)

Welke emoties zie je bij de dansers? Hoe bewegen zij om dit duidelijk te maken? Zoals je ziet zijn zij niet in het theater aan het dansen. Wat kunnen zij buiten doen wat in het theater niet had gekund? Hoe vind je het dat zij buiten dansen?

Opdracht: Zelf bedenken

Maak zelf een choreografie met een bal zoals bij West Side Story of op een trap zoals Billy. Maar iets anders mag ook 😊

West Side Story is een mooie introductie naar urban dans waarin kracht, boosheid en acrobatiek een grote rol spelen.

4.2 Urban dans

Foto: Urban dance on the street, bron: Pinterest

Hoe ontstond urban dans?

Urban dans is een uiting van de culturele beweging hiphop, vooral bekend als muziekstijl. Dit is ontstaan in de jaren zeventig in New York en dan voornamelijk in de arme wijk The Bronx, die destijds bewoond werd door vooral Afro-Amerikanen en Latino's (bron: Dansmagazine).

Het is een combinatie van breakdance, popping, hiphop en allerlei volksdansen (Afrikaans, Zuid -Amerikaans, Indiaas, Iers enz.). Hieruit is later ook de human beat-box en rap ontstaan.

Op straat gingen veel jongeren met elkaar vechten. Zij waren boos omdat zij geen werk hadden, arm waren en niemand die hen wilden helpen. Gelukkig veranderde dat toen er dans battles kwamen. Zodoende werden straatgevechten tussen deze gangs voorkomen.

Dit verklaart waarom de bewegingen de boosheid van de dansers laten zien. Maar je ziet ook dat ze trots willen zijn en niet bang voor mensen en de wereld hen heen.

In de dans battles overtroffen ze elkaar met staccato-achtige, acrobatische bewegingen. Het zijn stoere en krachtige bewegingen, vaak snel gedanst met moeilijke arm- en beencombinaties, maar ook veel vloergebruik, zoals bekend is bij breakdance. En niet te vergeten: de freeze! Bijvoorbeeld stil staan op je hoofd.

[Zie hier de beste beatboxer van de wereld.](#)

Opdracht: Doe mee met de les van Mihran

[Zie hier: Mihran Kirakosian - How to Pop.](#)

De bewegingen in hun dans doen sterk denken aan de Jitterbug (letterlijk: sidderluis), die in de jaren twintig en dertig door de Lindy Hoppers werd gedanst.

De jongeren in New York begonnen de haast acrobatische dans B-Boy te noemen. De 'B' verwijst waarschijnlijk naar Boogaloo of Break. Het was het begin van de breakdance zoals we die nu kennen. De verschillende culturen uit de wijken mixten zich. De Afrikaanse invloed zie je weer terug in het ritme en in het dansen in een cirkel met een solist in het midden. Verder zie je invloeden van acrobatiek, oosterse martial arts, salsa, Afro-Cubaanse dans, Native-American Dance (indianen) en capoeira.

Een andere reden is dat er kampioenschappen breakdance zijn. En zelf vanaf 2024 is Breakdance onderdeel van de OLYMPISCHE SPELEN!!!!!!

Leuk om te weten: een Nederlands meisje is in 2022 de winnares van het wereldkampioenschap breakdance geworden. Zie deze films:

- [Nederlandse breakdancer India is wereldkampioen - YouTube](#)
- [B-Girl India vs. B-Girl Logistx | Final | Red Bull BC One World Final 2022 New York - YouTube](#)

Invloed uit de jaren '20, '80 en '90

Om urban dans en breakdance beter te begrijpen, hierbij een kort overzicht over de ontwikkelingen sinds 1920.

Een aantal mannen hebben een grote invloed gehad op een nieuwe manier van bewegen zoals The Nicholas Brothers, James Brown, Michael Jackson en Shields & Yarnell.

[Zie deze video van de Nicholas Brothers.](#)

[Zie deze video van James Brown's moves.](#)

James Brown's bewegingen waren indrukwekkend. Maar er was nog een icoon die veel heeft betekend voor de urban dans, namelijk The King of Pop: Michael Jackson (1959-2009). Michael, die als jonge jongen zijn danspassen persoonlijk leerde van zijn vriend en leermeester James Brown, verscheen in 1974 met de Jackson Five op televisie. De Jackson Five werd bekend met de hit Dancing Machine. Tijdens dit optreden deed Michael Jackson de 'Robotdans', [zie deze video](#).

Deze Robotdans inspireerde de mimespelers Shields & Yarnell om een eigen versie van de Robot te maken. Na verschillende optredens kregen ze een eigen tv-show, waarin ze hun versie van de Robot lieten zien. Zij bewogen delen van hun lichaam afzonderlijk en na elkaar en ze gleden over de vloer alsof ze op wielen stonden. De kijkers zagen niet alleen mime, maar ook dans. [Bekijk deze video](#).

Opdrachten:

Om te voelen en ervaren hoe urban en breakdance is, hierbij een paar leuke opdrachten.

- *Popping*

[Klik op deze link](#) en doe mee met Bart, dan kun je popping leren en als een robot dansen.

- *Shuffle*

Bekijk deze video's van Mihran Kirakosian en leer hoe je de shuffle kunt dansen:

[How to Shuffle \(Dance Moves Tutorial\) | Mihran Kirakosian - YouTube](#)

[3 Simple Dance Moves for Beginners - Part 5 \(Hip Hop Dance Moves Tutorial\) | Mihran Kirakosian - YouTube](#)

- *Popping en locking leren*

[How to Pop / Arm Popping \(Hip Hop Dance Moves Tutorial\) | Mihran Kirakosian - YouTube](#)

[How to Leo Walk \(Hip Hop Dance Moves Tutorial: Locking\) | Mihran Kirakosian - YouTube](#)

- *Koffiemolen leren*

[How to Breakdance | Coffee Grinder | Flow Basics - YouTube](#)

- *Klokhuis masterclass*

[Leer breakdancen! 🕺🕺 | Klokhuis Masterclass - YouTube](#)

Voor uitleg: scroll naar.... 2.40 min of kijk alles 😊, want het is allemaal leerzaam en leuk.

Kijk naar de volgende dansstukken en kies een aantal vragen:

- The Nicholas Brothers - [The Nicholas Brothers Leap Through Train Windows - YouTube](#)
- Le Défi - [Bboy Benji - funny scene from "Le Defi" movie - YouTube](#)

De ruimte analyseren

- Hoeveel ruimte gebruiken de dansers?
- Dansen ze veel op de plek of juist door de ruimte?
- Welke opstellingen heb je gezien? Denk bijvoorbeeld aan in een kring staan of in een rij.
- Hoe is de vloer gebruikt? Gingen dansers erop liggen, rollen, glijden?
- Welke richtingen zijn gebruikt?
- Waren er objecten in de ruimte? Wat heeft dit voor gevolg voor de ruimte op het toneel en voor de danser en zijn bewegingen?

De bewegingen analyseren

- Kun je aangeven hoe ze kracht gebruikten? Dus wanneer er met zachte en harde bewegingen werd gedanst? - Wanneer gebeurde dat?
- Wat zou hier de betekenis van kunnen zijn?
- Zag je meer kracht of juist minder kracht bij de danser wanneer hij met iemand anders ging dansen?
- Wat voor soort bewegingen maken de dansers? Zijn het grote of kleine bewegingen? Ronde of juist hoekige bewegingen? Enzovoorts.

Wil je ook dansen? Weet dat in bijna elke wijk in Arnhem een dansschool is!